

Paul Oestreicher

Politika és néplélek

„Bírálhatják-e manapság a németek Izraelt? Az ég szerelmére, miért ne bírálhatnák? Annak a rettenetnek, amit a németek hatvan évvel ezelőtt műveltek a zsidókkal, semmi köze sincs a mai izraeli politikához. Erkölcstelen dolog azt a következtetést levonni amabból, hogy a németeknek hallgatniuk kell, amikor úgy látják, hogy mi, zsidók jogtalanságot követünk el. A holokauszt hagyatékának mégiscsak annak kellene lennie, hogy éppen a németek lépjenek fel mindenki másnál inkább a jogtalanságok ellen, függetlenül attól, hol történnek azok. Senki nem tesz nekünk szívességet azzal, ha nem bírál minket. Ha valaki szeret egy másik embert, akkor szabad és kell is a szemébe mondania az igazságot. Az Izrael léte mellett kiálló németeknek kellene az elsőnek lenniük azon izraeliek támogatásában, akik Izraelben a békéért és az igazságosságért küzdenek.”

Ezeket mondta nem régiben *Uri Avnery*, az ismert izraeli publicista. De mi jogosítja föl erre? Egy személyes jellegű előzetes megjegyzéssel szeretném kezdeni: Apám zsidó családból származik. A minap nagyanyám sírjánál jártam: ő 1942-ben, a meiningeri zsidók bevonásához előző öngyilkos lett.

A BBC egyházi adásainak fiatal szerkesztőjeként 1961-ben Izraelbe küldtek, hogy ott négy rövidfilmet forgassak az ország és az emberek jövőjéről. Akkor vált világossá számomra: jóllehet keresztény vagyok, olyan szorosan kötődöm érzelmileg a zsidókhöz, hogy Izrael államot valamelyest a hazámnak érzem. Mind a négy adás vezérmotívuma az izraeli nemzeti himnusz volt. Mi mindent álmotam erről a fiatal nemzetről!

Ma azonban az a kötelességem, hogy amint *Uri Avnery* követeli fenti idézetében, szembenézzek a valósággal. Izrael nem valósította meg álmait. Konfliktusban született, s konfliktusokkal teli és konfliktusokra kész társadalommá vált. A holokauszt elűzött és megfélemlített túlélői csak úgy tudtak menedékre lelteni, hogy másokat el kellett üzni onnan. Ennek ellenére ma is érvényes számomra: Ennek az államnak joga van létezni. Az évszázadok óta üldözött zsidók hazára

találtak, még ha mások kárára is. A világ joggal ismerte el Izraelt államként.

De mi lett ebből az államból? A német embereknek, és különösen a német keresztényeknek nem könnyű becsületesen válaszolniuk erre a kérdésre. Szinte lehetetlennek számít Izraelt úgy megítélni, mintha olyan ország lenne, mint bármely másik. A holokauszt valami egészen különleges lényekké tette a zsidókat. Ehhez társul a kereszténység büntudata, amit évszázados üldözései váltottak ki. Ebből azonban adódik a kérdés: Ez a fajta filozofia nem csupán új, kendőzött formája-e a kirekesztésnek?

Hogyan fest hát ma a valóság? Egy hozzám hasonló brit szempontjából először is azt kell elmondani, hogy a mai konfliktust szinte előre programozta a rossz brit diplomácia. Védőhatalomként Nagy-Britannia arra a lehetetlen kísérletre vállalkozott, hogy megígérje az araboknak: nem fogják elveszíteni földjüket, de ugyanakkor reményt keltsen a cionistákban is, hogy ez a föld a zsidók hazájává válhat. A II. világháború után nem lehetett jogtalanság, száműzés és menekülés nélkül megteremteni a mai Izraelt. Azok az emberek, akik ma palesztinoknak hívják magukat, a zsidó szerencsétlenség áldozataivá lettek. Az ENSZ megtette, ami lehetséges volt annak érdekében, hogy odaadjon ennek a népnek egy darab földet abban a reményben, hogy a két nép képes békében egymás mellett élni. Az arab világ ezt nem akarta elfogadni.

Minden arab állam egybehangzóan kijelentette, hogy Izraelt el kell pusztítani. Az eredmény: Izrael a Közel-Kelet katonai nagyhatalmává tette magát. Minden izraeli kormány egyet értett abban: Nem engedjük, hogy bárki is fenyegeessen minket! Izrael az Egyesült Államok támogatásával atomhatalom lett. *Mordechai Vanunu* izraeli technikus, aki közölte a világgal ezt a nyílt titkot, mivel lelkiismerete tiltakozott, 14 éve izraeli börtönben ül. A szomszédjaival vívott háborúkat Izrael állam kivétel nélkül mind megnyerte. A Jordán folyón túli palesztin föld megszállása ennek a félelemből szüle-

tett győztes-mentalitásnak a következménye.

Mit jelent ez az én szolidaritásomra nézve? Szolidaritásom elsősorban nem a palesztinokra irányul, akik ma szinte teljes jogfosztottságban élnek. A szívem Izraelé marad. Azzal a bátor izraeli kisebbséggel vagyok szolidáris, azokkal a zsidó hazafiakkal, akik meg vannak győződve arról, hogy *Izrael politikája tönkreteszi a zsidó nép lelkét*. Ez az ellenállási mozgalom kicsi és gyenge. A Harmadik Birodalom német ellenállási mozgalomához lehet hasonlítani, noha sosem hasonlítanám össze Izraelt a náci Németországgal. Izrael azon prófétáinak szellemében, akik félelem nélkül kimondták az igazságot, ezeknek az embereknek az a meggyőződésük, hogy egy másik, emberibb Izraelnek kellene léteznie. Például a „Feketébe öltözött nők”-re gondolok, vagy arra az izraeli csoportra, amely azt tekinti feladatának, hogy ismét felépítse azokat a házakat, amelyeket izraeli páncélosok romboltak le. A külvilág keveset tud azokról az izraeli tartalékos tisztokról, akik megtagadták a katonai szolgálatot a megszállt területeken. Furcsa, de nagyon is érthető tragikum, hogy az a nép, amely oly sokáig szenvedett mások üldözéseitől, most átvette az üldözött szerepét.

Súlyos hiba lenne elmenni ezen igazság mellett, attól való félelmünkben, hogy beleesünk az antiszemitizmus csapdájába. Ellenkezőleg, Izraelnek olyan barátokra van szüksége, akik kimondják az igazságot. És itt nem csupán Saron jelenlegi politikájáról van szó, sokkal inkább az izraeli politikának azokról az alapvonásairól, amelyek az izraeli állam létrehozása óta megvannak. E kis ország egyetlen hosszú távú reménye abban áll, hogy aprólékos gondossággal baráti kapcsolatokat épít ki arab szomszédjaival. Ez hosszú éveken át szinte lehetetlen volt, mégis az egyetlen reális lehetőség. Az arab világ és Palesztina vezetése jó ideje *de facto* elismerte Izraelt. Az arab államok most minden formában kifejezték ezt, azzal a feltétellel, hogy megszűnik Palesztina megszállása, hogy Jeruzsálem nem marad kizárólag izraeli főváros, és hogy tárgyalások kezdőd-

nek a palesztin menekültek egy részének visszatéréséről. Ezek mind elfogadható feltételek. Szükséges lenne véget vetni az izraeli telepes-politikának is azon a földön, amely a nemzetközi jog értelmében nem tartozik Izraelhez. Az erre való készség azonban egy izraeli kormány részéről – és ebben rejlik a szinte megoldhatatlan probléma – polgárháborúba taszítaná Izraelt.

Izrael nem homogén társadalom. Ez egyszerre jele a reménynek és utalás a probléma méreteire. Személyes tapasztalatom alapján szeretném ezt leírni. Amikor az első palesztin felkelés idején Izraelbe látogattam, részt vettem Jeruzsálemben egy családi szombat-ünnepségen, azon az ünnepen,

amelyen minden zsidó az egyiptomi rabszolgaságból való szabadulásukról emlékezik meg. Közben megérkezett a család lánytagja. Az izraeli hadsereg egyenruháját viselte, géppisztolyát a sarokba állította és asztalhoz ült. Sírni kezdett. Utólag megkérdeztem, miért sírt. „A megszállt területen szolgálók, és szégyellem magam azért, hogyan gyötörjük a palesztin gyerekeket, hogyan törjük össze a csontjaikat.” A következő napon bérautómmal Názáret felé hajtottam, és ahogyan Izraelben szokásos, felvettem egy autóstopot, aki szintén katonának volt. Kiderült, hogy jesiva-tanuló, azaz olyasvalaki, aki rabbi szeretne lenni. Kijelentette nekem: „Bosszant, hogy tisztjeink nem engedik meg ne-

künk, hogy azt tegyük, amit tulajdonképpen tennünk kellene. Ha minden héten lelőnénk negyven terroristát, három hónap alatt megoldódna a probléma.” Ez a fanatikus magatartás nagyon elterjedt Izraelben. Túlságosan gyakran beszélnek úgy minden arabról, ahogyan egykor sok dél-afrikai fehér beszélt minden négerrel. Nehéz nem rasszista társadalomnak látni a mai Izraelt, s ez mélyen nyomaszt sok izraelit, s nem csupán az ellenállókat.

Azt szeretném, ha nem lenne igazam ebben a kemény értékelésben. Am egyre világosabb számomra, hogy a külvilág nyomása nélkül nem képzelhető el változás Izraelben. Ma van itt ennek az ideje, és főként Európából

kellene jönnie: Nemcsak Izraelre kellene nyomást gyakorolni, hanem az Egyesült Államokra is. Az USA kritikátlan háttértámogatása nélkül régóta minden másképp festene. A palesztinokat, alighanem még mindig Arafat vezetésével, tárgyalóasztalhoz lehet ültetni. A helyzet nem reménytelen. Az izraeli közvélemény befolyásolható, mert a legtöbb ember belefáradt az erőszakba. Nem jelentéktelen ebben az ügyben Németország szerepe. Alighanem a történelem paradoxonai közé tartozik, hogy a legtöbb izraeli barátot lát a mai Németországban. Aki szereti Izraelt, és igazságosságot kíván a palesztinok számára, annak ma lehetősége van arra, hogy – akár imádsággal, akár diplomáciával, a gazdaság révén vagy az ellenálló csoportoknak juttatott adományokkal – hozzájáruljon annak a helyzetnek a megteremtéséhez, amely lehetővé teszi a békét e két kis nép számára; mindkettőnek szüksége van a másikra.

Forrás: Publik-Forum, 2002/16

A Szerző zsidó származású politológus és anglikán lelkész.

*

Ehhez és a következő cikkhez várjuk Olvasóink hozzászólásait.

